

Людмила Володимирівна Коновалова,
 викладач кафедри організації та економіки фармації,
 Національний медичний університет імені О. О. Богомольця,
 вул. Пушкінська, 36, м. Київ, Україна

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРОВІЗОРІВ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗАСОБАМИ ФАРМАКОЕКОНОМІКИ

В статті обґрунтовано концептуальні засади проектування методики вивчення фармакоекономіки у процесі підготовки майбутніх провізорів у вищих навчальних закладах.

На основі системного аналізу тенденцій розвитку фармацевтичної галузі здійснено проектування теоретичного розділу змісту методики вивчення фармакоекономіки у процесі підготовки майбутніх провізорів у вищих навчальних закладах. Теоретичний розділ розкриває доказові медицину і фармацію як інтегровані сучасні методології ефективної фармакотерапії і фармацевтичної опіки пацієнтів, що є засадничими у становленні якісного лікарського забезпечення населення.

Ключові слова: фармацевтична галузь, менеджмент фармацевтичної вищої освіти, фармакоекономіка, підготовка майбутніх провізорів, якісне лікарське забезпечення населення.

Фахова підготовка майбутніх провізорів у вищих навчальних закладах зумовлює системне вивчення фармакоекономіки і потребує вдосконалення її методики для формування готовності до професійної діяльності на основі комплексного поєднання й упровадження новітніх досягнень фармацевтичної галузі в систему вищої фармацевтичної освіти для підвищення якості освітнього процесу.

Визначення концептуальних засад проектування методики вивчення фармакоекономіки у процесі підготовки майбутніх провізорів у вищих навчальних закладах на основі комплексного застосування методичних підходів і принципів, забезпечуватиме вдосконалення педагогічного процесу, шляхом упровадження універсальних стандартів системи управління якістю та ризик менеджменту якості, а також стандартів інших систем ефективного управління підприємством, що проєктивно, сприятиме формуванню і розвитку їх професійної компетентності, отже комплексної готовності до майбутньої професійної діяльності.

Вирішення сучасних освітніх завдань вимагає не порівнювано більш високої професійної кваліфікації від викладача ВНЗ, ніж це мало місце у традиційній предметно-знаннєвій освіті. Теоретичні поняття педагогіки для викладачів відіграють роль лише найзагальніших орієнтирів. Конкретна ж ситуація розвитку особистості студентів проєктується викладачем безпосередньо в процесі реальної взаємодії з вихованцями, їхніми батьками, найближчим оточенням. Рішення педагогічних колізій, зміст і засоби реалізації різноманітних освітніх проєктів не можуть черпатися викладачем безпосередньо з науково-методичних посібників. Педагогічне знання, безпосередньо використовуване викладачами ВНЗ, повсякчас є «живим знанням», тобто використовується й коректується у конкретній ситуації. І загальнотеоретичні принципи виконують роль лише загальних орієнтирів і не можуть замінити конкретного творчого пошуку наставника. Іншими словами, знання, які не включені в структуру реального досвіду викладача вищої школи, є безкорисними. Якщо так, то й формування

викладачів ВНЗ є лише в середовищі, органічно зорієнтованому на педагогічну дію, що мають забезпечити сучасні університети [4, с. 4].

Становлення педагогічної компетентності вимагає особливого навчального процесу, в якому має місце не трансляція знань педагогом, а спільне зі студентом дослідження педагогічних систем, не лише вирішення поставлених завдань, але й самостійну їх постановку; акцент не стільки на знання, скільки на спосіб його здобуття; не просте відтворення, а класифікація і згортання інформації у зручній для себе базі даних; не виклад поглядів інших, а вміння знайти власну позицію; не сліпе виконання навчальних вказівок, а визначення власної освітньої траєкторії; розуміння знання не як вічної істини, а як моделі, що має обмежене використання; самопідготовка не до стабільного професійного життя, а до непередбачуваних ситуацій, до зміни ролей, до розвитку власної індивідуальності [4, с. 5].

Компетентність, іншими словами, це власний досвід, набутий при підтримці майстра. Якщо теоретичне знання єдине для всіх студентів, то компетентність – ексклюзивна, своєрідна, тобто несе в собі образ, власний почерк спеціаліста. Для традиційного учіння головне – чому і як навчають. Для компетентнісного – хто навчає, який майстер?! [4, с. 5].

Педагогічна діяльність, як цілеспрямований вплив на особистість людини, спирається на досягнення багатьох наук, що в тій чи іншій мірі вивчають проблеми індивіда. Філософські категорії необхідності та випадковості; загального, одиничного й особливого; закони взаємозалежності та взаємозв'язку; розвиток, гносеологія (теорія пізнання) дозволяють у всій сукупності осмислити дані про структуру, динаміку й закономірності навчально-виховного процесу [4, с. 7].

Останнім часом науковці, як теоретики, так і практики, все частіше доходять висновку, що пошуки в перебудові освіти необхідно здійснювати не в напрямі вдосконалення навчальних програм, навчальних планів, модернізації підручників, а, швидше, в напрямі переорієнтації базових

принципів, основних позицій професійної підготовки. Відповідно, з'являються й нові підходи до осмислення проблеми, пропонуються нові концепції. Але незалежно від кількості та різноманітності підходів у перспективі в навчальному процесі необхідно позбутися настанови на абсолютизацію засвоєння знань, коли все інше – (другорядне) оголошується несуттєвим [6, с.5].

Метою статті є обґрунтування концептуальних засад проектування методики вивчення фармакоелекономіки у процесі підготовки майбутніх провізорів у вищих навчальних закладах.

Відповідно до мети визначено завдання дослідження:

1. Обґрунтувати концептуальні засади проектування методики вивчення фармакоелекономіки у процесі підготовки майбутніх провізорів у вищих навчальних закладах.
2. Здійснити проектування теоретичного розділу змісту методики вивчення фармакоелекономіки у процесі підготовки майбутніх провізорів у вищих навчальних закладах.

Сьогодні система освіти має передбачати пріоритетний розвиток особистості спеціаліста, його професійне та інтелектуальне удосконалення. В період соціально-економічних і політичних змін, бурхливого розвитку науково-технічної революції з її великими руйнівними можливостями на перший план висувається проблема життєвого визнання пріоритету особистості людини з притаманними їй розумовими і фізичними здібностями, потребами, ідеалами тощо. Забезпечення такого розвитку особистості стане можливим при впровадженні індивідуалізації навчання [6, с.5].

Болонський процес перетворює студента на головну фігуру академічного процесу та оцінює навчальний результат з його компетенцією. Ця заява в навчальному процесі швидко підвищує рівень самостійної роботи студента та спрямований на використання інтерактивних методів та шляхів у процесі навчання. Тому увага викладачів, студентів та аспірантів вищих навчальних закладів до особливостей організації інтерактивного навчання та введення основних способів цього методу. Динамічне зростання сучасного світу, збільшення інформації, важливість особистості в суспільстві, слідування періоду інтелектуальних змін вимагають розробки активних дій студентів. Ось чому інтерактивні методи дуже важливі в процесі навчання [10].

Незважаючи на те, що індивідуалізація навчання до цього часу не стала ще ланкою кардинальних перетворень у напрямі поліпшення якості підготовки майбутнього фахівця, їй приділялась певна теоретична увага. В різні роки увага до індивідуалізації навчання то зростала, то зменшувалась. Ще й до цього часу в літературі можна зустріти різні погляди щодо тлумачення цієї проблеми. Однією з причин цього є не тільки розбіжності у поглядах різних авторів щодо тлумачення понять, пов'язаних з диференціацією та

індивідуалізацією навчання, а передусім те, що не проводилось достатньою мірою комплексних, цілеспрямованих досліджень, які б базувалися на фундаментальних теоретичних розробках та практичній перевірці. Розгляд проблеми особистісно орієнтованого навчання свідчить, що вирішення завдання удосконалення професійної підготовки спеціалістів у сучасних умовах можливе лише за умов застосування нової парадигми педагогічного процесу в закладах освіти. Сутність цього підходу полягає в тому, що в основі навчально-виховного процесу знаходиться особистість майбутнього спеціаліста як суб'єкта навчання, а педагогічний процес будується таким способом, щоб максимально забезпечити індивідуальний розвиток особистості у відповідності до її індивідуальних особливостей і сформувані її як неповторну індивідуальність. Особливого значення цей процес має набути у вищих закладах освіти, де одним з головних засобів реалізації індивідуалізованого навчання є самостійна навчально-пізнавальна діяльність, без якої згадане вище є практично нездійсненним [6, с.6–7; 7].

В основі концепції методики вивчення фармакоелекономіки є оптимізація підготовки спеціалістів фармацевтичної галузі у вищих навчальних закладах, що зумовлена інтеграційними процесами в системі вищої освіти, сучасними запитами ринку праці та прискореним розвитком світової науки і техніки, тенденціями розвитку фармацевтичної галузі – впровадженням регуляторних стандартів міжнародного рівня, прискореним розвитком інформаційного простору та його комунікацій, програмних засобів та засобів наочності, інноваційних способів одержання активних фармацевтичних інгредієнтів, створення лікарських засобів, контролю їх якості та фармацевтичного супроводу щодо безпеки їх застосування [1; 5; 10].

Професійно-фармацевтична діяльність потребує систематичного вдосконалення рівня освітніх послуг у галузі, як у системі вищої, так і післядипломної освіти, а також професійного самовдосконалення і саморозвитку практикуючих фахівців [1; 7].

Фармація, яка постійно розвивається як самостійна галузь охорони здоров'я, вимагає наявності якісних кадрів, досягається на додипломному та післядипломному рівні шляхом безперервного навчання. Безперервне навчання передбачає постійне професійне навчання, основною метою якого є підготовка та перепідготовка фахівців, підвищення кваліфікації, удосконалення професійної майстерності. Система безперервного навчання має бути максимально наближеною до потреб спеціалістів практичної фармації [2].

Світовий фармацевтичний ринок переживає складний період свого розвитку, це стосується також і науково-дослідницької активності. Терміни дії патентів на значну кількість препаратів закінчуються, залишаючи більшість компаній без оригінальних лікарських засобів, що водночас

стимулює фармацевтичну розробку генеричних препаратів та коливання цін на регульованих ринках [8].

Закріплення моделі підготовки студентів за спеціальністю «Фармація», на думку науковців і практиків фармацевтичної галузі, має базуватися на компетентнісній основі, з упровадженням передового досвіду підготовки фармацевтичних кадрів в університетській освіті країн Євросоюзу та провідних університетів світу [1–3; 9].

Формування готовності до професійної діяльності майбутніх провізорів у вищих навчальних закладах включає системну підготовку з фармацевтичного менеджменту та фармакоeкономіки. Системне вивчення фармакоeкономіки у процесі підготовки майбутніх провізорів у вищих навчальних закладах потребує вдосконалення методики на основі комплексного використання методичних підходів, що охоплюють комплексне поєднання й упровадження новітніх досягнень фармацевтичної галузі в систему вищої фармацевтичної освіти.

Концепція розробки методики вивчення фармакоeкономіки у процесі підготовки майбутніх провізорів у вищих навчальних закладах базується на засадах економічної освіти, економічних теорій, формування професійної компетентності особистості та її професійної діяльності, професійного розвитку та саморозвитку; детермінується рівнями готовності до майбутньої професійної діяльності та реалізації фахових компетенцій фармакоeкономічного аналізу ефективності діяльності фармацевтичних підприємств, упровадження проектного менеджменту та належних практик лікарського забезпечення для підвищення ефективності фармацевтичної діяльності, фармакоeкономічного обґрунтування доцільності фармакотерапевтичного супроводу пацієнтів, фармацевтичної опіки із застосуванням результатів системних досліджень доказових медицини і фармації для зниження витрат пацієнтів і підвищення якості життя.

Обґрунтована концепція розробки методики навчання фармакоeкономіки також базується на наукових положеннях фармакоeкономічної підготовки, визначених рівнем розвитку науки і техніки фармацевтичної галузі, сучасним досвідом викладання економічних дисциплін провідних університетів світу, настанов належних практик у фармації [8], результатів фармакоeкономічних досліджень, доказових фармації та медицини, включає методичні підходи і принципи, які поширюються на аудиторну роботу, дистанційне навчання, самостійне опрацювання студентами додаткових тем, необхідних для професійного розвитку.

На основі системного аналізу тенденцій розвитку фармацевтичної галузі здійснено проектування

теоретичного розділу змісту методики вивчення фармакоeкономіки у процесі підготовки майбутніх провізорів у вищих навчальних закладах. Теоретичний розділ розкриває доказову медицину і доказову фармацію як інтегровані сучасні методології ефективної фармакотерапії і фармацевтичної опіки пацієнтів, що є засадничими у становленні якісного лікарського забезпечення населення. У теоретичному розділі обґрунтовано сучасне визначення фармакоeкономіки як науки, її мети та завдань. Розглянуто передумови становлення і тенденції розвитку фармакоeкономіки як прикладної науки. Наведено сучасну інтерпретацію визначення основних фармакоeкономічних категорій і понять з урахуванням новітніх досягнень розвитку фармацевтичної галузі. Визначено сутність та значення фармакоeпідеміології у визначенні стратегій ефективної фармакотерапії. Схарактеризовано особливості проведення фармакоeпідеміологічних досліджень застосування лікарських засобів, безпечність застосування лікарських засобів як фармакоeкономічну категорію та її першочергове значення для лікування пацієнтів та запобігання можливих ускладнень.

Теоретичний розділ методики вивчення фармакоeкономіки у процесі підготовки майбутніх провізорів у вищих навчальних закладах поєднує два змістові модулі навчальної модифікованої програми «Фармакоeкономіка» та два додаткові інтегровані змістові модулі для поглибленого вивчення, самостійної роботи під супроводом викладача, в якій задіяні творчі завдання для студентів-магістрантів: змістовий модуль (ЗМ1) «Вплив впровадження належних практик на економічну ефективність сучасного фармацевтичного підприємства для зниження собівартості фармацевтичної продукції»; змістовий модуль (ЗМ2) «Дизайн інтегрованих фармакоeкономічних досліджень фармацевтичної опіки і доказової медицини та фармації».

На основі теоретичного аналізу наукових джерел обґрунтовано концептуальні основи проектування методики вивчення фармакоeкономіки у процесі підготовки майбутніх провізорів у вищих навчальних закладах.

За узагальненими результатами системного аналізу тенденцій розвитку фармацевтичної галузі здійснено проектування теоретичного розділу змісту методики вивчення фармакоeкономіки у процесі підготовки майбутніх провізорів у вищих навчальних закладах.

Перспективи подальших розвідок напряму досліджень є розробка методики вивчення фармакоeкономіки майбутніх провізорів у вищих медичних навчальних закладах на основі обґрунтованих концептуальних засад.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Воскобойнікова Г. Л. Концептуальні основи фармацевтичної інноватики у промисловій практиці / Г. Л. Воскобойнікова / – Науково-методичне видання. – Серія: «Майстерні магістеріуму». – К.: 2016. – 215 с.

2. Говоруха М. О. Деякі питання підвищення кваліфікації з фармацевтичного менеджменту // Фармаком. – 2016. – № 3. – С.51–53.
3. Громовик Б. П. Інституційний вимір міжнародного фармацевтичного саморегулювання. / Б. П. Громовик, О. Б. Панькевич // Фармацевтичний часопис. – 2017. Вип. 1 (41). – С. 45–54.
4. Лаврінченко О. А. Тренінги розвитку і саморозвитку педагогічної майстерності викладача ВНЗ : посіб. для магістрантів, викладачів вищ. навч. закладів / Олександр Андрійович Лаврінченко. – К. : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. – 168 с.
5. Солдатенко М. М. Саморозвиток педагогічної майстерності викладача в умовах інформаційно-технологічного суспільства: посібник / М. М. Солдатенко– К: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2015. – 153с.
6. Сисоева С. О. Освіта і особистість у швидкозмінному світі / С. О. Сисоева // Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи: зб. наук. пр. / за ред. І. А. Зязюна та Н. Г. Ничкало. – К., 2003. – С. 39 – 50.
7. Терехова О. В. Аналіз тенденцій змін цін на оригінальні лікарські препарати на світовому фармацевтичному ринку та їх вплив на вартість таких препаратів в Україні / О. В. Терехова, О. В. Шуванова // Фармаком. – 2014 р. –№3. – С. 68–72.
8. Voskoboynikova H. L. Good Practical Practice: A Training and Methodology Edition for Masters in the Pharmaceutical Industry / H. L. Voskoboynikova. Pedagogy of high school. Series «Master's workshop». – К.: 2017. – 150 p. [in Ukrainian].
9. International Regulatory Cooperation for Medicine and Pharmacy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.who.int/medicines/areas/traditional/irchen/index/html.
10. Teaching Practice Using Interactive Methods at the Higher Educational Establishments / Gulzhan Abishova, Ardak Bostanova, Abdinabi Isaev [et al.] // Procedia - Social and Behavioral Sciences. Elsevier. – 2014. Vol. 143. – P. 630 – 633.

*Людмила Владимировна Коновалова,
преподаватель кафедры организации и экономики фармации,
Национальный медицинский университет имени А. А. Богомольца
ул. Пушкинская, 36, г. Киев, Украина*

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПРОВИЗОРОВ В ВЫСШИХ МЕДИЦИНСКИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ СРЕДСТВАМИ ФАРМАКОЭКОНОМИКИ

В статье обосновано концептуальные основы проектирования методики изучения фармакоэкономики в процессе подготовки будущих провизоров в высших учебных заведениях.

На основе системного анализа тенденций развития фармацевтической отрасли нами осуществлено проектирование теоретического раздела содержания методики изучения фармакоэкономики в процессе подготовки будущих провизоров в высших учебных заведениях. Теоретический раздел раскрывает доказательную медицину и доказательную фармацию как интегрированные современные методологии эффективной фармакотерапии и фармацевтической опеки пациентов, которые являются основополагающими в становлении качественного лекарственного обеспечения населения. В теоретическом разделе рассмотрены предпосылки становления и тенденции развития фармакоэкономики как прикладной науки. Представлено современную интерпретацию определения основных фармакоэкономических категорий и понятий с учетом новейших достижений развития фармацевтической отрасли. Определено сущность и значение фармакоэпидемиологии в определении стратегий эффективной фармакотерапии, а также особенности проведения фармако эпидемиологических исследований применения лекарственных средств, безопасность применения лекарственных средств как фармакоэкономическую категорию и ее первостепенное значение для лечения пациентов, и предотвращения возможных осложнений.

Ключевые слова: фармацевтическая отрасль, менеджмент фармацевтического высшего образования, фармакоэкономика, подготовка будущих провизоров, качественное лекарственное обеспечение населения.

*Lyudmila Vladimirovna Konvalova,
Teacher of the Chair of Pharmacy Organization and Economics,
Bogomolets National Medical University,
36 Pushkinskaya Str., Kiev, Ukraine*

CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR TRAINING FUTURE PHARMACISTS AT INSTITUTIONS OF HIGHER MEDICAL EDUCATION BY MEANS OF PHARMACOECONOMICS

The conceptual fundamentals for elaborating a methodology which could facilitate the study of pharmacoeconomic in the process of future pharmacists training at institutions of higher education are substantiated in the article.

On the basis of the systematic analysis of the development tendencies of the pharmaceutical industry, we have elaborated a theoretical unit of the content of the methodology facilitating the study of pharmacoeconomic in the

process of future pharmacists training at institutions of higher education. The theoretical unit represents evidence-based medicine and evidence-based pharmacy as integrated modern methodologies for effective pharmacotherapy and pharmaceutical care of patients, which are fundamental to the development of high-quality medical care intended for the population.

In the theoretical unit, the prerequisites for the formation and development tendencies of pharmacoeconomics as applied science are considered. A modern interpretation of the definition of basic pharmacoeconomic categories and concepts are represented, taking into account the latest achievements in the development of the pharmaceutical industry. The essence and importance of pharmacoepidemiology in determining effective pharmacotherapy strategies, as well as the specifics of conducting pharmaco-epidemiological studies on the use of medicines, the safety of the use of drugs as a pharmacoeconomic category and its paramount importance for the treatment of patients, and prevention of possible complications are determined.

Key words: pharmaceutical industry, management of pharmaceutical higher education, pharmacoeconomics, future pharmacists training, high-quality medical provision of the population.

Подано до редакції: 03.05.2017 р.

Рекомендовано до друку: 21.05.2017 р.

Рецензент: д.пед.н., професор А. М. Богуш
